

A modul kódja:

GYÖM_2_1

A MODUL CÍME

Levélhullás idején

A modul felhasználási területe: 2. évfolyam

KÉSZÍTETTE:

Orbán Melinda

ISKOLA NEVE: HÁRY LÁSZLÓ ÁLTALÁNOS ISKOLA

A modul végleges változatának kialakításban közreműködtek (bikoriskolák szakértői):

1.2.....3.....

4.....5.....6.....

Iskola neve:

MODULTÉRKÉP

A modul kiemelt és általános céljai:

Nemzeti azonosságtudat kialakítása, helyi hagyományokhoz kapcsolódó népszokások megismerése, ápolása, beépítése az intézmény szabadidős tevékenységébe

Tartalmi fókusz: Tanítási-tanulási folyamathoz köthető tevékenységek, szociális kompetenciák fejlesztéshez köthető, szabadidőhöz köthető tevékenységek

Szabadidőhöz köthető tevékenységek

Fejlesztési fókuszok: (pl matematikai-logikai,verbális- nyelvi,térbeli-vizuális)

I. Hosszú távú:

- Népünk múltjának megismerése
- Nemzeti azonosságtudat kialakítása
- Énkép, önismeret fejlesztése
- Erkölcsi, esztétikai érzék fejlesztése
- Verbális kifejezőképesség fejlesztése
- Normakövetés

II. Rövid távú:

- Szövegértés fejlesztése
- Önálló feladatvégzés gyakorlása
- Hangzó és néma olvasás gyakorlása
- Manuális készség fejlesztése
- Együttműködési készség fejlesztése
- Életvezetési képesség fejlesztése
- Nagy- és finom mozgás koordináció fejlesztése
- Zenei hallás fejlesztése

**A modul kapcsolódik a
következő modulokhoz**

Téma: Angyalszárnyak suhogása idején
Évfolyam:1-4.

A megvalósításához szükséges szakmai kompetenciák	Kooperatív technikák alkalmazása Drámapedagógiai jártasság Népi hagyományok ismerete Kézműves tevékenységekben való jártasság		
1. Részmodul címe Őszi hónapok elnevezései	2. Részmodul címe Ősz az emberek, növények és állatok életében	3. Részmodul címe Őszi jeles napok	4. Részmodul címe Csuhébaba készítése
Célok (több cél is megfogalmazható) Őszi hónapok eredetének és régi magyar neveinek megismerése.	Célok Az ős hatásainak megismertetése. Az emberekkel, növényekkel, állatokkal kapcsolatos változások összegzése.	Célok Őszi jeles napok és hagyományaik megismertetése.	Célok A csuhé tulajdonságainak és a csuhébaba készítésének megismerése

A részmodulban fejlesztendő kompetenciák: olvasott szöveg befogadása szókincsfejlesztés megfigyelőképesség fejlesztése beszédkészség fejlesztése zenei hallás fejlesztése együttműködési készség fejlesztése esztétikai érzék fejlesztése szabálytudat fejlesztése finom motorika fejlesztése	A részmodulban fejlesztendő kompetenciák: kommunikációs képesség szövegértés fejlesztése beszédkészség fejlesztése összefüggések felismerése szókincsfejlesztés figyelem fejlesztése emlékezet fejlesztése problémamegoldó képesség fejlesztése együttműködési készség	A részmodulban fejlesztendő kompetenciák: olvasott szöveg befogadása szókincsfejlesztés megfigyelőképesség fejlesztése beszédkészség fejlesztése zenei hallás fejlesztése együttműködési készség fejlesztése esztétikai érzék fejlesztése	A részmodulban fejlesztendő kompetenciák: Életpálya-építési kompetencia Együttműködési képesség fejlesztése Életvezetési képesség Nagy- és finom mozgás koordináció Manuális készség fejlesztése Kommunikációs képesség Megfigyelőképesség Koncentrálóképesség Problémafelismerő és problémamegoldó képesség
---	--	---	--

Tartalmi egységek bemutatása (tartalom vázlatos leírása)	Tartalmi egységek bemutatása (tartalom vázlatos leírása)	Tartalmi egységek bemutatása (tartalom vázlatos leírása)	Tartalmi egységek bemutatása (tartalom vázlatos leírása)
I. Előzetes szervezési feladat: csoportalakítás	I. Móra Ferenc: Levelek hullása	I. Ráhangolódás: Őszi dal hallgatása, élmények elmondása	I. Ráhangolódás
II. Ráhangolódás: zenehallgatás, gyűjtőmunka	II. Motiváció, célkitűzés	II. Motiváció, célkitűzés	1. terem rendje
III. Motiváció, célkitűzés	III. Őszi időjárás elemei	III. Szent Mihály napja:	2. Zenehallgatás
IV. Találós kérdések megoldása	IV. Őszi időjárás jellemzőinek	1. Szövegértő feladat	3. Csuhé bemutatása
V. Gondolkodtató írásbeli feladat	V. Őszi öltözködés jellemző ruhadarabjai	2. Betűrejtvény megfejtése	II. Motiváció, célkitűzés
VI. Hónapok eredetének megismerése	VI. Ősz hatása az állatok életére	IV. Assisi Szent Ferenc napja	III. Új tartalom feldolgozása Csuhé baba készítése
VII. Régi magyar hónap- elnevezések	VII. Ősz hatása a növények életére	1. Szövegértő feladat megoldása	IV. Összegzés, foglalkozás értékelése
VIII. Versek és őszi hónapok párosítása	VIII. Őszi betakarítási munkák- képkirakó	2. Eltérések keresése baksus- figurák között	
IX. Titkosírás kódolása	IX. Mondatkártyák párosítása az őszi tevékenységekhez	V. Szent Márton napja	
X. Kép rajzolása az őszi rigmushoz	X. Népdalok és őszi tevékenységek párosítása	1. Szövegfeldolgozás	
XI. Kilépő kártya írása	XI. Foglalkozás zárása, értékelése.	2. Színezés	
		VI. Szent András	
		Szövegolvasás, válaszadás	

Részmodul időkerete: 120 perc I. Előzetes szervezési feladat: csoportalakítás: 5 perc II. Ráhangolódás: zenehallgatás, gyűjtőmunka : 15 perc III. Motiváció, célkitűzés: 1 perc IV. Találós kérdések megoldása: 14 perc V. Gondolkodtató írásbeli feladat: 5 perc VI. Hónapok eredetének megismerése: 20 perc VII. Régi magyar hónap- elnevezések: 5 perc VIII. Versek és őszi hónapok párosítása: 12 perc IX. Titkosírás kódolása: 10 perc X. Kép rajzolása az őszi rigmushoz: 20 perc	Részmodul időkerete: 60 perc I. Móra Ferenc: Levelek hullása című történet meghallgatása, beszélgetés: 9 perc II. Motiváció, célkitűzés: 1 perc III. Őszi időjárás elemei: 5 perc IV. Őszi időjárás jellemzőinek meghatározása: 5 perc V. Őszi öltözködés jellemző ruhadarabjai : 5 perc VI. Ősz hatása az állatok életére. 5 perc VII. Ősz hatása a növények életére: 5 perc VIII. Őszi betakarítási munkák- képkirakó: 5 perc IX. Mondatkártyák párosítása az őszi tevékenységekhez: 10 perc X. Népdalok és őszi tevékenységek párosítása: 8 perc XI. Foglalkozás zárása, értékelése: 2 perc	Részmodul időkerete: 60 perc I. Ráhangolódás: Őszi dal hallgatása, élmények elmondása: 5 perc II. Motiváció, célkitűzés: 1 perc III. Szent Mihály napja: 1. Szövegértő feladat: 9 perc 2. Betűrejtvény megfejtése: 5 perc IV. Assisi Szent Ferenc napja 1. Szövegértő feladat megoldása: 10 perc 2. Eltérések keresése baksus- figurák között: 5perc V. Szent Márton napja 1. Szövegfeldolgozás : 5 perc 2. Színezés: 5 perc VI. Szent András Szövegolvasás, válaszadás: 10 perc VII. Foglalkozás zárása, értékelése: 75 perc	Részmodul időkerete I. Ráhangolódás 1. terem rendje: 5 perc 2. Zenehallgatás: 5 perc 3. Csuhé bemutatása: 10 perc II. Motiváció, célkitűzés: 1 perc III. Új tartalom feldolgozása: 89 perc Csuhé baba készítése IV. Összegzés, foglalkozás értékelése: 10 perc
---	---	--	---

MODULLEÍRÁS

A MODULHOZ KAPCSOLÓDÓ ÁLTALÁNOS ISMERETEK:

Hagyományörzés, jeles napok

Az iskolának nagy gondot kell fordítani a magyar hagyományápolásra, a múlt tiszteletére. A XXI. sz. embere nagyon keveset tud a régi idők népszokásairól, amelyekben a magyar nép lelkiivilága, parasztságunk szellemi kultúrája olyan jellemzően mutatkozott meg. Legtöbb népszokásunk az ünnepekhez, az esztendő jeles napjaihoz fűződik, ezek az ünnepek hosszú

századokon át a paraszti közösség ünnepei voltak. A hagyományos paraszti világban nem kellett mindig külön tanítani pl. a néptáncokat, népdalokat, kézműves technikákat, hiszen mindezeket főként utánczással, sajátították el a kisgyermek nagyobb testvéreiktől, szüleiktől, nagyszüleiktől, ily módon nevelődtek bele a hagyományokba. Ma nagyon fontos, hogy az iskolai oktatásban kiemelkedő szerepet kapjanak a hagyományok, különösképpen a helyi hagyományok ápolása, feltárása. Az oktatásban is fontos a néphagyományok továbbadása, éltetése. A hagyományokkal, különösen a helyi hagyományokkal már gyermekkortól kezdve kell megismertetni a tanulókat. A még mindenre nyitott kisgyermek sokkal fogékonyabb a néphagyományok befogadására, újjáélesztésére.

A népszokásokkal való ismerkedés bővíti a tanulók kultúrtörténeti ismereteit, elősegíti olyan tanulói magatartás kialakulását, melynek lényeges eleme a hagyományörzés, a népi kultúra nemzeti értékeinek megbecsülése. Ünnepeinkkel, hagyományainkkal azt szeretnénk elérni, hogy a gyerekek érezzék meg: a világnak, amelybe beleszülettek múltja és jövője van. Az életben legfontosabb dolog a szeretet, az egymásnak örömet szerző emberi összetartozás, ezért vagyunk a világon, és e világban ne csak legyünk, hanem otthon is érezzük magunkat.

„Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne”

(Tamási Áron)

Részletes modulleírás

- 1. A feldolgozás során alkalmazott módszer(ek) leírása: forgatókönyvek**
- 2. Feladat leírása: itt kell elvégezni az egyes programok, foglalkozások konkrét leírását, azt, hogy mit kell tennie a pedagógusnak és a gyerekeknek**

1. RÉSZMODUL 4 CSOPORT 16-20 FŐ

I. ELŐZETES SZERVEZÉSI FELADAT

Csoportalakítás szókétyák segítségével. A szókétyákön az ősz jeles napjai találhatók.(1. részmodul 1. melléklet szókétyák). A csoportok a foglalkozás során ugyanazt a feladatot fogják oldani, kivétel a találós kérdéseknél lesz, ott forgóban dolgoznak a csoportok.

Tanári instrukció

Mindenki húzzon egy szókétyát, majd keresse meg a saját asztalát, melyen a megfelelő felirat található meg! Csoportokban fogtok dolgozni. Mielőtt a munkához fogtok, beszéljétek meg melyik tanulónak mi lesz a szerepe a feladat megoldása során! (feladatmester, íródeák, időfelelős, szóvivő, csendfelelős)!

Tanulói tevékenység

Szókétya alapján csoportalakítás. A csoport által megbeszélte egyéni szerepkör átgondolása.

Munkaforma

Egyéni

Ellenőrzés

Foglalkozás vezetője által

II. RÁHANGOLÓDÁS

Tanári instrukció

Hallgassátok meg Mentovics Éva megzenésített versét! Figyeljétek meg, melyik évszokról szól! Megoldásokat jegyezzétek le a feladatlap 1. feladatához

Tanulói tevékenység

Dal meghallgatása, évszak meghatározása, melyet az íródeák rögzít a feladatlapon.

Munkaforma

Csoportos

Eszköz

Tanulói feladatlap, számítógép, projektor, hangfal letöltött film, zene, vagy internet kapcsolat,

Módszer

Zenehallgatás

Ellenőrzés

Frontálisan

Tanári instrukció

Hallgassuk meg újból a verset! Gyűjtsetek minél több őszi jellemző dolgot az elhangzott dalból! Megoldásaitokat jegyezzétek le a feladatlap 2. feladatához! (1. részmodul2. melléklet feladatlap 2. feladat)

Tanulói tevékenység

Őszi jellemzők gyűjtése és leírása.

Munkaforma

Csoportos

Eszköz

Tanulói feladatlap,

Módszer

Lejegyzés

Ellenőrzés

Frontálisan

III. MOTIVÁCIÓ, CÉLKITŰZÉS

A mai foglalkozáson az őszi beszélgetünk, ősszel kapcsolatos feladványokat fognak a csoportok megoldani.

IV. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA

IV.1. Őszi hónapokhoz, időjáráshoz kapcsolódó találós kérdések megoldása, megválaszolása .(1. részmodul 3. melléklet)

Tanári instrukció

Hallgassátok meg a következő találós kérdéseket, majd a csoport tagjai beszéljék meg a megoldást, melyet a szóvivő mondjon el!

A csoportok forgóban kapják a találós kérdéseket. amennyiben az adott csoport nem tudja a választ, a többiek kapják meg a válaszadás lehetőségét!

Tanulói tevékenység

Találós kérdések megfejtése

Munkaforma

Csoportos

Ellenőrzés

Frontálisan

IV.2. Gondolkodtató írásbeli feladat az őszeiről (1. részmodul 4. melléklet)

Tanári instrukció

Találjátok ki, miről szól! Írjátok a sorok mellé!

Tanulói tevékenység

Feladvány megfejtése és leírása

Munkaforma

Csoportos

Eszköz

Feladatlap

Ellenőrzés

Frontálisan

IV.3. Honnan ered a hónapok elnevezése? (1. részmodul 5. melléklet Hiányos mondatok)

Ez a feladat az ismeretbővítést szolgálja. A gyerekek a feladat elvégzése során megismerik a hónapok eredetét.

Tanári instrukció

Olvassátok el az alábbi szöveget, majd egészítsétek ki az alábbi hiányos mondatokat!

Tanulói tevékenység

Szöveg elolvasása, hiányos mondatok kiegészítése az olvasottak alapján

Munkaforma

Csoportos

Eszköz

Feladatlap hiányos mondatokkal

Ellenőrzés

Frontálisan

IV.4. Régi magyar hónap-elnevezések (1. részmodul 6. melléklet kifejezések párosítása)

Ez a feladat az ismeretbővítést szolgálja. A gyerekek a feladat elvégzése során megismerik a régi magyar hónap elnevezéseket.

A hónap-elnevezések eredetének megismerése után a tanulók látókörét tovább szélesítjük a régi magyar hónap-elnevezésekkel. Ezek egyrészt egyházi ünnepekhez, másrészt időjáráshoz kapcsolódnak. Itt már a gyerekek aktív tevékenység során, kifejezések segítségével illesztik össze a közismert hónap elnevezést, egyházi alapú hónap elnevezést és az időjárás alapú hónap elnevezést. A munkavégzés során kreatívan kell kitalálniuk az általuk még valószínűleg nem ismert elnevezések megfelelőjét. A feladat elvégzése után a tanulóban rögzülnek az adott hónapok összetartozó elnevezései, rálátása nyílik arra, hogy egy hónapot több szempont alapján többféleképpen neveztek el.

Tanári instrukció

Kössétek össze az összetartozó kifejezéseket! Az összekötésnél a hónap színét használd!

Tanulói tevékenység

Összetartozó kifejezések összekötése

Munkaforma

Csoportos

Eszköz

Feladatlap

Ellenőrzés

Frontálisan

IV.5. Vers és hónap párosítása (1. részmodul 6. melléklet versek és hónapok párosítása)

Tanári instrukció

Olvassátok el az alábbi verseket! Írjátok a versek alá, hogy melyik őszi hónapról szólnak!

Tanulói tevékenység

Versek és őszi hónapok párba állítása

Munkaforma

Csoportos

Eszköz

Feladatlap versekkel

Ellenőrzés

Frontálisan, versek felolvasásával és a hozzá tartozó hónap megnevezésével

IV.6. Titkosírás kódolása 1. részmodul

Tanári instrukció

Fejtsétek meg a titkosírást, mely egy őszi rigmust rejt!

Tanulói tevékenység

Titkosírás megfejtése

Munkaforma

Csoportos

Eszköz

Titkosírás kóddal

Ellenőrzés

Frontálisan

IV.7. Illusztráció készítése az őszi rigmushoz

Tanári instrukció

Készítsetek illusztrációt az őszi rigmushoz!

Tanulói tevékenység

Illusztráció készítése

Munkaforma

Csoportos

Eszköz

Rajzlap, színesek

Ellenőrzés

Frontálisan

IV.8. Kilépőkártya írása

A kilépőkártya írásával a gyermeknek lehetősége van arra, hogy lejegyezzen a foglalkozáson megtárgyalt fontos gondolatot, kérdést, megjegyzést, észrevételt.

Tanári instrukció

Mindenki elé leteszek egy cédulát, melyre írtok le, milyen fontos dolgot tudtatok meg a mai foglalkozáson, amelyet eddig nem ismertetek! Amennyiben kérdésetek van a témával kapcsolatban, azt is írtok le!

Tanulói tevékenység

Gondolatok leírása

Munkaforma

Egyéni

Eszköz

Cédula

Ellenőrzés

Frontálisan

V. A FOGLALKOZÁS ÉRTÉKELÉSE

Egyéni teljesítmények értékelése csoporton belül

aktivitás, együttműködés, figyelem, fegyelem, szabályok betartása

Csoportok értékelése adott szempontok szerint

2. RÉSZMODUL: ŐSZ AZ EMBEREK, NÖVÉNYEK, ÁLLATOK ÉLETÉBEN

I. ELŐZETES SZERVEZÉSI FELADAT

Ezen a foglalkozáson az első foglalkozáson létrejött csoportokban fogtok dolgozni. Mielőtt a munkához fogtok, beszéljétek meg melyik tanulónak mi lesz a szerepe a feladatok megoldása során! (íródeák, időfelelős, szóvivő, csendfelelős)!

II. RÁHANGOLÓDÁS

Tanári instrukció (2. részmodul 1. melléklet)

Hallgassátok meg a következő történetet és figyeljétek meg, hogy mely évszakhoz kapcsolódik!

Tanulói tevékenység

Móra Ferenc Levelek hullása című történetének meghallgatása, évszak meghatározása

Módszer

Megfigyelés

Eszköz

Móra Ferenc Levelek hullása című történet

Tanári instrukció

Mely hónapok tartoznak ehhez az évszakhoz! Soroljátok fel!

Tanulói tevékenység

Őszi hónapok felsorolása

Tanári instrukció

Mit üzent az őszt az embereknek, növényeknek és az állatoknak?

Tanulói tevékenység

Kérdés megválaszolása

III. MOTIVÁCIÓ, CÉLKITŰZÉS

A mai foglalkozáson arról beszélgetünk, hogy milyen az őszi időjárás. Arról is szó fog esni, hogy a időjárás változása hogyan hat az emberekre, állatokra növényekre.

IV. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA

IV.1. Őszi időjárás elemei (2. részmodul 2. melléklet)

Tanári instrukció

Mi határozza még meg az időjárást? Melyek az időjárás elemei? Segítenek a következő feladványok!

Tanulói tevékenység

Feladványok megfigyelése, válaszadás

Munkaforma

Egyéni

Eszköz

Feladványok

Ellenőrzés

Frontálisan

IV.2. Őszi időjárás jellemzőinek összegyűjtése (2. részmodul 3. melléklet)

Tanári instrukció

Gyűjtsétek össze az őszi időjárás jellemzőit! Húzzátok alá kékkel azokat a mondatokat, melyek az őszi időjárást mutatják be!

Tanulói tevékenység

Őszi időjárásra jellemző mondatok aláhúzása kékkel.

Munkaforma

Csoportos

Eszköz

Feladatlap, számítógép, projektor

Ellenőrzés

Frontális

Módszer

Megbeszélés

IV.3. Őszi öltözködés jellemző ruhadarabjai (2. részmodul 4. melléklet)**Tanári instrukció**

Ősszel napról-napra hűvösödik az idő. Előkerülnek a szekrényből a melegebb ruhák. Színezzétek ki a feladatlapon azokat a ruhákat és kiegészítőket, melyekre ősszel szükség van!

Tanulói tevékenység

Megfelelő ruhák és kiegészítők kiválasztása, kiszínezése

Munkaforma

Csoportos

Eszköz

Feladatlap, színesek, számítógép, projektor

Ellenőrzés

Frontális

Módszer

Megbeszélés

IV.4. Ősz hatása az állatok életére (2. részmodul 5. melléklet)

Tanári instrukció

Az ősz az állatok életében is változást hoz. Ősszel a költöző madarak melegebb vidékre vonulnak, a téli álmot alvó állatok pedig behúzódnak puha, meleg odújukba, vackukba.

Olvassátok el a feladatlapon lévő leírásokat és kössétek őket a megfelelő állat képéhez!

Tanulói tevékenység

Képek és meghatározások összekötése

Munkaforma

Csoportos

Eszköz

Feladatlap, ceruza, számítógép, projektor

Ellenőrzés

Frontális

Módszer

Megbeszélés

IV.5. Ősz hatása a növények életére (2. részmodul 6. melléklet)

Tanári instrukció

Olvassátok el az alábbi szöveget, mely a növények őszi életéről szól. Az olvasás után döntsetek a lapon lévő állításokkal kapcsolatban. Amelyik állítás igaz, i betűvel jelöljétek, amennyiben hamis, írjatok h betűt!

Tanulói tevékenység

Szöveg elolvasása, mondatok igazságtartalmának eldöntése.

Munkaforma

Csoportos

Eszköz

Feladatlap, számítógép, projektor

Ellenőrzés

Frontális

Módszer

Megbeszélés

IV.6. Őszi betakarítási munkák (2. részmodul 7. melléklet)

„Itt az ideje a gyümölcszedésnek, kukoricatörésnek. Megérett a szőlő, lehet szüretelni, szántani, vetni” Erről is írt az ősszel kapcsolatban Móra Ferenc Levelek hullása című történetében.

Tanári instrukció

Minden csoport kap egy borítékot, mely egy kép darabjait tartalmazza. Illesszék össze a kép darabjait, majd ragasszátok fel papírra! Figyeljétek meg az így kapott képet és határozzátok meg, mely ősze jellemző munkálatot mutatja be

Tanulói tevékenység

Kép darabjainak összeillesztése és felragasztása egy papírra. A képen látható tevékenység meghatározása..

(1. csoport: szüret. 2. csoport: kukoricaszedés 3. csoport: káposzta savanyítása 4. csoport: szántás)

Munkaforma

Csoportos

Eszköz

Boríték, képdarabok, ragasztó, üres lap, táblagyurma, számítógép, projektor

Ellenőrzés

Frontális, A képek kerüljenek fel a táblára, így mindenki megfigyelheti őket.

Módszer

Megbeszélés

IV.8. Párosító 1. Mondatok és képek párosítása (2. részmodul 8. melléklet)

Mindegyik csoport kap 4 mondatkártyát, mely egy-egy őszi tevékenységhez tartozik. A mondatokat el kell helyezniük a (az előző feladatban kirakott) megfelelő kép alá. Ennél a feladatnál a csoportok forgóban dolgoznak.

Tanári instrukció

Olvassátok el a kártyán lévő mondatot, majd döntsetek arról, hogy melyik képhez illik. A csoport egy tagja helyezze a megfelelő kép alá!

Tanulói tevékenység

Mondatok elolvasása. Döntés arról, hogy melyik tevékenységhez tartozik. Mondatkártya elhelyezése.

Munkaforma

Csoportos

Eszköz

Mondatkártya, táblagyurma

Ellenőrzés

Frontális. A mondatkártyák kerüljenek fel a táblára, így mindenki megfigyelheti őket.

Módszer

Megbeszélés

IV.9. Párosító 2. Népdalok és képek párosítása (2. részmodul 9. melléklet)

Népdalokat hallgatunk, melyek egy-egy őszi tevékenységhez tartoznak. A gyerekeknek meg kell állapítaniuk, hogy melyik dal melyik őszi tevékenységhez kapcsolódik.

Tanári instrukció

Hallgassátok meg a népdalokat, és döntsétek el, melyik őszi tevékenységhez kapcsolódnak.

Tanulói tevékenység

Népdalok meghallgatása. Döntés arról, hogy melyik tevékenységhez tartoznak.

Munkaforma

Csoportos

Eszköz

Internet, számítógép

Ellenőrzés

Frontálisan.

Módszer

Megbeszélés

V. FOGLALKOZÁS ZÁRÁSA, ÉRTÉKELÉSE

Egyéni teljesítmények értékelése csoporton belül

aktivitás, együttműködés, figyelem, fegyelem, szabályok betartása

Csoportok értékelése adott szempontok szerint:

aktivitás, fegyelem, figyelem, szabályok betartása

3. RÉSZMODUL ŐSZI JELES NAPOK

I. ELŐZETES SZERVEZÉSI FELADAT

Ezen a foglalkozáson az első foglalkozáson létrejött csoportokban fogtok dolgozni. Mielőtt a munkához fogtok, beszéljétek meg melyik tanulónak mi lesz a szerepe a feladatok megoldása során! (íródeák, feladatmester, időfelelős, szóvivő, csendfelelős)!

Tanári instrukció

Mindenki az első foglalkozáson kialakult csoportban foglaljon helyet!

Tanulói tevékenység

Szerepkörök megbeszélése

II. RÁHANGOLÓDÁS (III:1. melléklet)

Tanári instrukció

Hallgassátok meg a következő dalt! Miről szólt? Mire gondoltatok akkor, amikor hallgattátok az éneket?

Tanulói tevékenység

Dal meghallgatása, egyéni élmények elmondása

Sás Károly - Hétvári Andrea - Csillaghúr Együttes - Őszi dal <http://www.youtube.com/watch?v=F3DgCCKnLOo> 2perc
14 másodperc

Munkaforma

Egyéni

Eszköz

Internet számítógép, hangfal

Módszer

Megbeszélés

III. MOTIVÁCIÓ, CÉLKITŰZÉS

A mai foglalkozáson az őszi jeles napokkal és hagyományaival foglalkozunk.

IV. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA

Tanári instrukció

IV.1.1. Szent Mihály napja III.2. melléklet

Tanári instrukció

Olvassátok el a feladatlap szövegét és válaszoljatok a kérdésekre! (Minden csoport azonos feladatokat kap ezen a foglalkozáson)

Tanulói tevékenység

Szent Mihályról szóló szöveg elolvasása, kérdések megválaszolása

Munkaforma

Csoportos

Eszköz

Feladatlap, számítógép projektor

Ellenőrzés

Frontálisan.

Módszer

Megbeszélés

IV.1.2. Szent Mihályhoz kapcsolódó betűrejtvény megfejtése III.3. melléklet

Tanári instrukció

Mihályt számtalan megnevezéssel és feladattal ruházták fel az idők folyamán: az ősi hagyomány szerint az arkangyal a keresztény katonák védelmezője is; a világ végén pedig ő fog harcolni minden hívő keresztény lélekért, hogy kiragadjon őket a sátán hatalmából.

Szent Mihály egyúttal a haldoklók oltalmazója, aki segít itt hagyni a földi világot, átkíséri a lelkeket a túlvilágra. Ehhez a jelenséghez kapcsolódik az az elnevezés, melyet a betűk összeolvasásából kaptok meg.

Rejtvény:

Innen ered a magyar néphagyományban a Göncölszekér másik neve, Szent Mihály szekere, sőt, a Tejút egyik középkori neve Szent Mihály útja. Az Utolsó Ítélet angyalaként ő teszi mérlegre az ember jócselekedeteit és gonoszságait.

Tanulói tevékenység

Utasítás elolvasása, betűrejtvény megoldása

Munkaforma

Csoportos

Eszköz

Feladatlap, számítógép projektor

Ellenőrzés

Frontálisan.

Módszer

Megbeszélés

IV.2.1. Assisi Szent Ferenc III.4. melléklet

Október 4. Assisi Szent Ferenc napja

Tanári instrukció

Olvassátok el az Assisi Szent Ferencről szóló írást, majd döntsétek el, hogy melyik állítás igaz, és melyik hamis! Amennyiben az állítás igaz, írjátok az állítás mögötti vonalra i betűt, amennyiben hamis, h betűt!

Tanulói tevékenység

Szöveg elolvasása, állítások igazságtartalmának eldöntése.

Munkaforma

Csoportos

Eszköz

Feladatlap, számítógép projektor

Ellenőrzés

Frontálisan.

Módszer

Megbeszélés

IV.2.2. Baksus figurák eltéréseinek megkeresése III.5. melléklet**Tanári instrukció**

A baksusok közül az egyik kilóg a sorból. Melyik? Karikázd be!

Tanulói tevékenység

Baksusok megfigyelése, eltérés keresése. A sorból kilógó baksus bekarikázása.

Munkaforma

Csoportos

Eszköz

Feladatlap, számítógép projektor

Ellenőrzés

Frontálisan.

Módszer

Megbeszélés

IV.3.1.Szent Márton napja III.6. melléklet

November 11. Márton napja

Tanári instrukció

Olvassátok el Szent Márton történetét! Húzzátok alá azt a mondatot, amely Márton jószívűségéről szól!

Tanulói tevékenység

Szöveg elolvasása, mondat kiválasztása, aláhúzása

Munkaforma

Csoportos

Eszköz

Feladatlap, számítógép projektor

Ellenőrzés

Frontálisan.

IV.3.2. Márton–naphoz kapcsolódó kép színezése III.7. melléklet

Tanári instrukciók

Színezzétek ki a képet! Milyen eseményt ábrázol a kép?

Tanulói tevékenység

Kép színezése

Munkaforma

Csoportos

Eszköz

Feladatlap, számítógép, projektor színesek, színező

Ellenőrzés

Frontálisan.

IV.4. Szent András III.8. melléklet

November 30. - András napja

Tanári instrukciók

Olvassátok el, hogy András-naphoz mely hagyományok kötődtek! Válaszoljátok meg a kép melletti kérdést!

Tanulói tevékenység

Kép melletti kérdés megválaszolása

Munkaforma

Csoportos

Eszköz

Feladatlap, számítógép, projektor

Ellenőrzés

Frontálisan.

V. FOGLALKOZÁS ZÁRÁSA, ÉRTÉKELÉSE

Egyéni teljesítmények értékelése csoporton belül

aktivitás, együttműködés, figyelem, fegyelem, szabályok betartása

Csoportok értékelése adott szempontok szerint:

aktivitás, fegyelem, figyelem, szabályok betartása.

4. RÉSZMODUL - CSUHÉBABA KÉSZÍTÉSE

I. Ráhangolódás

1. A helyiség rendje

Tanári instrukciók

Röviden ismertessük a terem rendjét és a foglalkozáson használt eszközök balesetmentes használatának módját.

A gyerekekkel együtt előkészítjük a termet a foglalkozáshoz.

2. Zenehallgatás 4. részmodul 1. melléklet

Tanári instrukciók

Hallgassátok meg Halász Judit előadásában Radnóti Miklós Október című versét! Ezt a megzenésített verset a Mákosrétes című lemezen találjuk meg.

Figyeljétek meg meg milyen növény szerepel a dalban! MI a közismert neve ennek a növénynek? Miért termesztik?

Tanulói tevékenység

Dal meghallgatása. Válaszadás a kérdésekre.

Munkaforma

egyéni

Eszköz

Internet számítógép, hangfal, Cd lejátszó...

Ellenőrzés

Frontálisan.

Módszer

Megbeszélés

3. A csuhé bemutatása 4. részmodul 2. melléklet

Tanári instrukció

Szeretném néhány mondatban bemutatni a kukoricát és a kukoricacsuhét!

Tanulói tevékenység

A kukoricáról és a kukoricacsuhéről szóló rövid előadás meghallgatása, megfigyelése. Kukoricacsuhéból készült munkadarabok megfigyelése.

Munkaforma

egyéni

Eszköz

Számítógép, projektor

Módszer

Megbeszélés

Kiemelt készségek, képességek:

Normaismeret, normakövetés

Módszerek

Előadás, bemutatás, tevékenykedtetés

Eszközök

A munkához szükséges anyagok, eszközök/modul végén/ számítógép, projektor, csuhéból készült tárgyak, játékok.

II. MOTIVÁCIÓ, CÉLKITŰZÉS

A mai foglalkozáson mindenki megtanulhatja, hogy hogyan lehet csuhéból babát készíteni.

III. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA

Csuhébaba készítésének menete

1. Csuhe előkészítése

A száraz csuhét vízbe tesszük rövid időre, amíg megpuhul annyira, hogy formázható-hajlítható legyen. Ne túl sokáig áztassuk, mert akkor nem lesz szép a munkánk.

2. Csuhébaba készítése**Tevékenység**

Kukoricacsuhéból baba készítése

Tanári instrukciók

Mutassuk be a műveleteket, és folyamatosan figyeljük a gyerekek haladását. Ahol szükséges, néhány mozdulattal segítsünk be.

Kiemelt készségek, képességek:

Önellenőrzés, normakövetés, tervezés, célmeghatározás, a tevékenységek tartalmának tervezése, szükség esetén tervmódosítás, elemzés, értékelés

Munkaforma

egyéni

Eszközök, anyagok

Kukoricacsuhé

Rafia (kötések elkészítéséhez)

Vatta (fej kialakításához)

Edény vízzel (csuhé áztatásához)

Törlőruha

Csuhébaba készítésének lépései

1. Fej készítése

A fej elkészítéséhez két levelet válasszunk, és tegyük egymásra a szélesebb felüknél, majd kössük össze azokat szorosan egy rafiaszállal! Fordítsuk ki, hogy a kötésnél keletkezett csonk belülrre kerüljön! Tömjük ki szép kerekre a fejét (vattával)! Kössük meg a nyakát rafiával!

2. Kar készítése.

Két nem túl széles levelet tegyünk egybe úgy, hogy az egyik keskenyebb része kerüljön a másik szélesebb részéhez! Tekerjük fel vízszintesen, és az egyik végét kössük meg egy rafiával, majd szabjuk méretre, vagyis nézzük meg, hogy milyen hosszú kézre van szüksége a babának! A másik végét is kössük meg! Az így keletkezett kart helyezzük be a fej alatt lévő két levél közé, és rögzítsük, szintén kötéssel, melyhez rafiát használjunk!

3. Szoknya készítése

Válogassunk ki több szép széles levelet! Ezeknek a keskenyebb végét kicsit hajtsuk vissza, és rakjuk őket körbe a baba derekán, majd ha mind fenn van, akkor jó erősen kössük körbe egy rafiával!

4. Mellény készítése

Az öltözékhez még szükség van egy mellényre is. Ezt két keskenyebb levél segítségével készíthetjük el. Az egyiket tegyük az egyik vállára, a másikat a másikra! Ezek elől és hátul egyaránt keresztezzék egymást, majd a derékon egy rafiával rögzítsük!

A szoknya és a mellény alját vágjuk egyenesre!

5. haj készítése

A fején lévő kis csonkra, amely az összekötésnél keletkezett, haját is készítünk a kukorica bajuszából vagy felhasogatott csuhélevélből. Illetve fonhatunk egy vagy két copfot csuhéból, melyet szintén rafiával tudunk ráerősíteni. Kendőt is készíthetünk neki.

6. Fiú baba készítése

A fiúk általában szeretnének fiúbabát, királyfit vagy katonát készíteni. Ennek elkészítési módja a következő:

7. Nadrág kialakítása

A fej, kar és test elkészítésének menete a fent leírt baba elkészítésével azonos. A nadrág kialakításához két csuhélevelet kötünk a derekára a két oldal felől.

8. Kiegészítők készítése

Megfelelő méretre vágjuk és alul, a bokánál megkötjük. Kezébe csuhéból készült kardot adhatunk, a fejére kendő helyett csákót vagy koronát erősíthetünk.

IV. Összegzés, foglalkozás értékelése

Tanári instrukciók

A foglalkozás végén rendezzünk minikiállítást az elkészült csuhébabákból, és értékeljük a gyerekekkel közösen a munkát. Az értékelést rendrakás kövesse.

Értékelési szempontok

Aktivitás, fegyelem, szabályok betartása, együttműködés

Munkaforma

Frontális

A feldolgozáshoz szükséges eszközök:

Számítógép, projektor, fénymásoló, nyomtató, hangfal, papír, színesek, táblagyurma tál, csuhé

Értékelés, önértékelés

(annak kidolgozása, hogy milyen szempontokat használ fel a tanulók értékelésénél)

Egyéni teljesítmények értékelése csoporton belül

aktivitás, együttműködés, figyelem, fegyelem, szabályok betartása

Csoportok értékelése adott szempontok szerint:

aktivitás, fegyelem, figyelem, szabályok betartása

A tanulók által létrehozott (személyes) produktumok:

Csuhéból készült figurák.

A tanuló(csoport) által létrehozott (csoportos) produktumok:

Feladatlapok, képek

A modul várható eredménye

(pl. A tanuló a modul elvégzése után képes lesz: ...felismerésére,bemutatására...elkészítésére)

A tanuló a modul elvégzése után képes lesz az őszi hónapok nevéről, annak eredetéről beszámolni. A tanuló képes lesz mesélni arról, hogy milyen változást hoz az emberek, állatok, növények életében az ősz. Ki tudja választani a számára szükséges őszi ruhadarabokat. El tudja mondani, hogy ősszel milyen jellegzetes munkákat végeznek az emberek a mezőgazdaságban. Fel tudja sorolni az őszi jeles napokat és a hozzájuk kapcsolódó népszokásokat. Egyedül is képes lesz csuhébabát készíteni.

A MODUL MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK/MEGOLDÁSOK

	Becsült költségek
Utazás, szervezés, partnerek bevonása stb.	
Tárgyi eszközök: számítógép, projektor, nyomtató, fénymásoló, színesek, tál	
Anyagigény nyomtatott, ill. Fénymásolt feladatlapok papír, csuhé(5csomag) rafia: 1 csomag	kb. 1500Ft 250ft/csomag össz.:1250Ft 200Ft
Egyéb, speciális igény	

MELLÉKLETEK (A MODUL SZÖVEGÉNEK 20%-A LEHET)

1. részmodul mellékletei

I.1. melléklet szókérták)

Szent Mihály napja Szeptember 29.	Assisi Szent Ferenc napja Október 4.	Szent Márton napja November 11.	Szent András napja November 30.
--------------------------------------	--	------------------------------------	------------------------------------

Ráhangelódás:

<http://www.operencia.com/gyermekoldalak/magyar-zene/evszakok-honapok-napok/1787-mentovics-eva-tamas-eva-jatektara-szi-falevel>

I.2. melléklet feladatlap 1-2. feladat

Feladatlap

1. feladat

Évszak neve: _____

2. feladat

Évszak _____ jellemzői _____ a _____ dal
alapján: _____

I.3. melléklet

Találós kérdések

1.

Négy ága van egy fának,
az egyik kizöldül,
a másik gyümölcsöt terem,
a harmadik hervadozik,
a negyedik szárazon áll.

(az esztendő és a négy évszak)

2.

Tizenkét gyermeke van egy anyának,
egymást kergetik, együtt sose járnak.

(az esztendő és a tizenkét hónap)

3.

Kerek élet fája,
szép tizenkét ága,
szép tizenkét ágán

ötvenkét virága,
ötvenkét virágán
hét gyöngy levelecske,
gyöngylevelecskéin
huszonnégy erecske.
(év, hónapok, hetek, napok, órák)

4.

Heten vannak, mind testvérek,
nevüket is jól ismered,
de nem szereted mind őket,
csak azt, amelyikkel jól pihenhetsz.
(a hét napjai)

5.

Melyik a három legutolsó ember?
(szeptember, november, december)

6.

Varázsbotja nincsen neki,

de a tájat eltünteti.

Mikor „leszáll”, azt sem tudod,

merre van a pisze orrod.

(köd)

7.

Kötekedik fűvel-fával,

Játszik mások kalapjával,

lovagol az ember hátán,

soha nem áll saját lábán.

(szél)

8.

Se oldala, se fenéke, mégis megáll

a víz benne. Mi az? (felhő)

I.4. melléklet

Találjátok ki, miről szól! Írd a sorok mellé!

Egy öregapónak tucatnyi a fia:

háromnak ruhája barna,

háromnak az inge zöld,
három sárga köntöst visel,
három fehér subát ölt.

I.5. melléklet

Olvassátok el az alábbi szövegeket! Pótoljátok a hiányzó kifejezéseket!

SZEPTEMBER

Szeptember a régi római naptárban a hetedik hónap volt ("septem" = hét), s ezt a nevét megtartotta akkor is, amikor már a kilencediké lépett elő. A székely naptárban a Földanya hava (az Avisura szerint) név alatt találhatjuk kilencedik hónapunkat. A régi magyar hagyományok szerint e hónap "Szent Mihály hava", ami névadó főangyal 29-i ünnepére emlékeztet. Szent Mihály igen jelentős személy az angyalok között. Ő az égi seregek vezére.. Szent Mihály arkangyal nem csak harcos, a Mennyország védelmezője, nagyon fontos feladata az, hogy a halottak lelkét a túlvilágra vezeti. A hónapot elődeink Őszelőnek is nevezték, mivel szeptember még nyár és már ősz is,

Szeptember a régi római naptár szerint _____ hónap volt. A székely naptár a _____ havának hívja. A régi magyar hagyomány szerint ez a hónap _____. Mivel szeptember még nyár és ősz is, ezért _____ is nevezték.

OKTÓBER

Október hónapunk neve a latin October, a "Nyolcadik" elnevezésből ered. Ennek az volt az oka, hogy a régi római naptárban az évkezdő a márciustól számítva ez volt a nyolcadik hónap. A székely naptár Magvető havának jegyzi az esztendő utolsó negyedének kezdetét. Az elnevezés magáért beszél, az őszi vetés fontos munkálataira utal.. Az október régi magyar neve Mindszent hava, de sok száz évvel ezelőtt előfordult a Borvető hava elnevezés is. Októberben gyakori a szép idő, ilyenkor a vénasszonyok nyarát szokták emlegetni.

Október a régi római naptárban _____helyet foglalta el. A székely naptár _____havának nevezi. Az október régi magyar neve _____, előfordult a _____ elnevezés is. Októberi szép időt _____ szokták hívni.

NOVEMBER

Naptárunk tizenegyedik hónapja a régi római kalendáriumban a kilencedik volt, innen ered a név: novem, ami latinul kilencet jelent. (A régi római naptárban az év márciussal kezdődött.) A székely naptár Enyészet havaként említi novembert. Az elnevezés természet változására, a lombok, a virágok, az egy nyári növények eltűnésére utal, ami azt is jelenti, hogy küszöbön már a tél. A régi magyar naptár Szent András havaként tartja számon az év utolsó előtti hónapját.

November a régi római naptárban _____helyet foglalta el. A székely naptár _____havának nevezi

A régi magyar naptár _____havaként tartja számon.

I.6. melléklet

Kössétek össze a megfelelő kifejezéseket! Az összekötéshez a hónap színét használjátok!

Szeptember	Szent András hava	őszhó
Október	Mindszent hava	ószutó
November	Szent Mihály hava	őszelőhó

I.7. melléklet

Olvassátok el a versrészleteket, majd döntsétek el melyik őszi hónapról szólhatnak! A hónap nevét írjátok a vers alá!

1. vers

Elszállt a fecske,
üres a fészke,
de mintha most is
itt ficserészne,
úgy kél a nap, és

úgy jön az este,
mintha még nálunk
volna a fecske.
Még egyelőre
minden a régi,
bár a szúnyog már
bőrét nem félti,
és a szellő is
be-beáll szélnek,
fákon a lombok
remegnek, félnek.
Valami titkon,
valami készül:
itt-ott a dombon
már egy-egy csősz ül:
Nézd csak a tájat,
de szépen őszül.
Megfejtés:_____

2. vers

Hűvös arany szél lobog,

leülnek a vándorok.

Kamra mélyén egér rág,

aranylik fenn a faág.

Minden aranysárga itt,

csapzott sárga zászlait

eldobni még nem meri,

hát lengeti a tengeri.

Megfejtés: _____

3. vers

Nyugaton, keleten

vörös az ég alja.

Régről nem kelepel

kéményen a gólya.

Csóka- s varjúsereg

lepi el a fákat,

véget a szél se vet

a nagy csárogásnak.

Pedig fúj, ahogyan

fújni tud november,

birkózik a csupasz

hegyekkel, vizekkel.

Bömböl a szél, süvölt,

dühében már jajgat:

túlcsárogják dühét

a csókák és a varjak.

Megfejtés:_____

Megoldás

1. vers: Kányádi Sándor: Valami készül-Szeptember

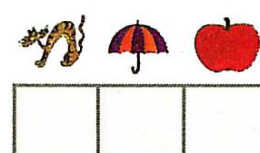
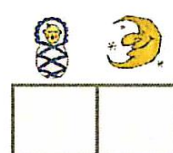
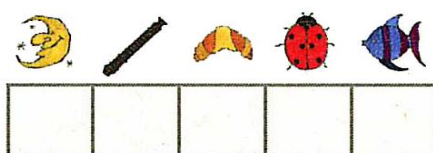
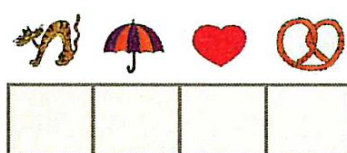
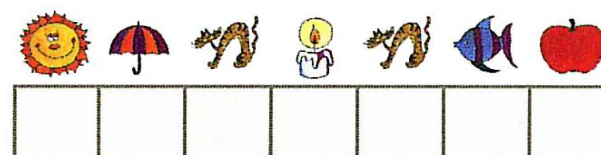
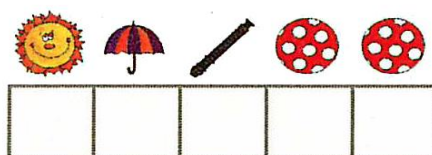
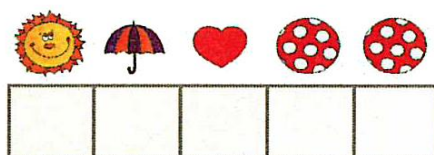
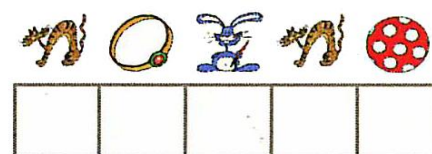
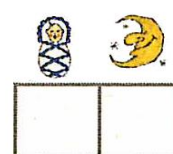
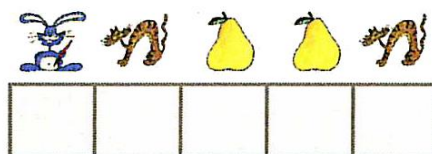
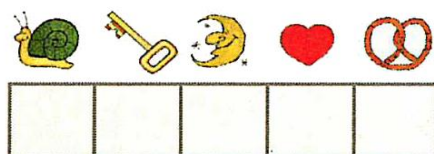
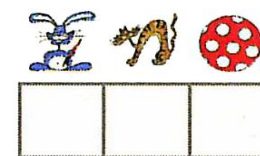
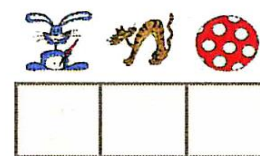
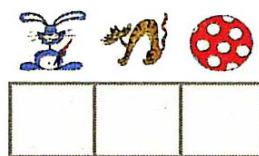
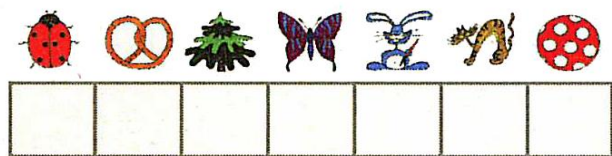
2. vers Radnóti Miklós: Október

3. vers: Kányádi Sándor . November

I.8. melléklet

Titkosírás

Fejtsd meg a titkosírást, és egy őszi rigmust kapsz!

 - O	 - K	 - T	 - Ó	 - B	 - E	 - R
 - F	 - Á	 - Z	 - I	 - N	 - A	 - M
 - C	 - S	 - U	 - P	 - G	 - Ó	 - H

II.1. melléklet

Móra Ferenc: Levelek hullása

Tegnap reggel, amint kinyitottam az ablakot, odaesik a párkányra egy száraz falevél. Ősz a küldője, szélpostás a hozója.

Megcsípte már a dér ezt a levelet. Olyan mintha ezüst porral volna behintve. Olvasni pedig ezt lehet róla:

Kergetem a falevelet,
hátamon hozom a telet,
Mosolygós a születésem,
Lucskos, sáros temetésem.

Hát ez így igaz. Az ősz az egyik kezével a nyárba fogódzik, a másikkal a télbe kapaszkodik. Az egyik szeme mosolyog, a másik szeme sír. Ahogy kinézek a ligetre, látom, hogy ezüstbe, aranyba, bíborba öltöztek a fák. De ez a nagy pompa nem tartós. Lekopaszítja a fákat egy szellőlebbenés, és a zörgő leveleket szerteszét hurcolja. Azokkal küldi az ősz az üzenetet embernek, madárnak.

Az embernek azt üzeni:

— Itt az ideje a gyümölcsszedésnek, kukoricatörésnek. Megérett a szőlő, lehet szüretelni, szántani, vetni.

Jön a köd, jön az ősz, jön a nátha, jön a köhögés. Jó lesz előszedni a meleg ruhákat.

A madaraknak küldi az ősz a legsürgősebb postát:

Készüljetek, fecske, gólya:

Itt az óra indulóra!

Szomorú a kert. Bánatosak a virágok, érzik hervadásukat. Róluk írta Petőfi Sándor:

Búsulnak a virágok,
Szegénykéek betegek,
Nincs messze már halálok,
Mert a tél közeleg.

Mire a tél megjön, már csak egy-egy levél lebeg az ágak hegyén.

II.2. melléklet

Feladványok:

1. Mi az? Télen leesik, mégsem ér földet: **HŐMÉRSÉKLET**
2. Lába nincs, mégis sebesen fut: **SZÉL.**
- 3 Az eső, a hó is ez: **CSAPADÉK.**
4. Szegényt és gazdagot egyformán melegít: **NAP, NAPSUGÁRZÁS**

II.3. melléklet

Feladatlap az őszi időjárás jellemzőinek összegyűjtéséhez

Gyűjtsétek össze az őszi időjárás jellemzőit! Húzzátok alá kékkel azokat a mondatokat, melyek az őszi időjárást mutatják be!

Az idő hűvösebbre fordul. Gyakran fúj a szél és esik az eső. Báránnyfelhők vannak az égen. Gyakran köd borítja a tájat. Erősen süt a nap. Szélcsend van.

Reggelente annyira hideg van, hogy fázik a kezünk, nyakunkra is sálát tekerünk. Reggel, mikor felébredünk kellemes meleg fogad minket, amikor kilépünk a házból. Délután a Nap sugarai kevésbé melegítenek bennünket.

II.4. melléklet

Ősszel napról-napra hűvösödik az idő. Előkerülnek a szekrényből a melegebb ruhák. Színezzétek ki a feladatlapon azokat a ruhákat és kiegészítőket, melyekre ősszel szükség van!

Színezős feladatlap

II.5. melléklet

Tanári instrukció

Az ősz az állatok életében is változást hoz. Ősszel a költöző madarak melegebb vidékre vonulnak, a téli álmot alvó állatok pedig behúzódnak puha, meleg odújukba, vackukba.

Olvassátok el a feladatlapon lévő leírásokat és kössétek őket a megfelelő állat képéhez!

Lombos erdőkben, városi parkokban él. Tápláléka lehet toboz, mogyoró, gomba, rovar. Valódi téli álomba nem merül, csupán felváltva alszik és pihen. Télre vastag bundát növeszt.

Állandó madarunk. Lárvákkal, rovarokkal táplálkozik. Csőrével ütügeti a korhadt fák kérgét táplálék után kutatva.

Szereti a békát. Lába, csőre hosszú és piros. Télre melegebb vidékre, Afrikába költözik.

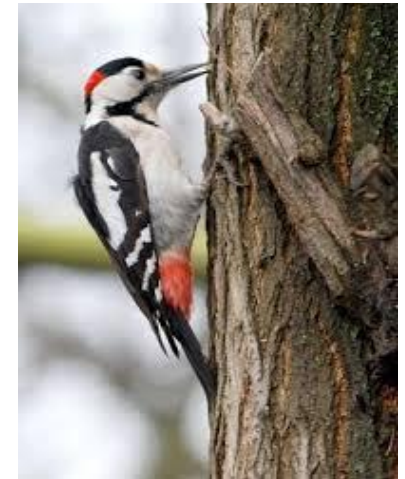
Testét tüskék borítják. Hernyót, bogarat, földigilisztát, csigát eszik. Ősszel beássa magát és téli álmot alszik. Ekkor testhőmérséklete lecsökken.

Vízközelben szeret élni. A repülő rovarokat hosszú nyelvével kapja el. Telente a hideg ellen beássa magát a talajba.

A tél közeledtével a kicsik a vastag avar alá húzódnak. Így tesznek a kifejlett példányok is. Ugyanis téli álmot alszanak. . Sőt egy mézslapocskával házuk „ajtaját” is bezárják.

II.6. melléklet

Olvassátok el az alábbi szöveget, mely a növények őszi életéről szól. Az olvasás után döntsetek a lapon lévő állításokkal kapcsolatban. Amelyik állítás igaz, i betűvel jelöljétek, amennyiben hamis, írjátok h betűt!

Ősszel a csökkenő mennyiségű fény és az alacsonyabb hőmérséklet hatására a növények anyagcseréje lelassul. a lombhullató fák és bokrok levelei megsárgulnak, elszáradnak. Később lehullanak, és avarként borítják be a földet. (Avarnak a lehullott száraz lombot, a száraz levelek tömegét nevezzük.) Az örökzöldek, mint a fenyő, tűlevelei 3-4 évig is az ágon maradnak. Valamennyi levelet azonban minden évszakban-így ősszel is-elhullajt.

Az évelő növényeknél (mint például a gyöngyvirág és az ibolya) a növény föld feletti, zöld részei elpusztulnak, a föld alatti részek életben maradnak.

Az egynyári növényeknél., a magból tavasszal fejlődő növények ősze elpusztulnak., de szétszóródó magvai ekkor már a talajban pihennek.

1. Ősszel a lombhullató fák és bokrok zöld színben pompáznak.__
2. Avarnak a lehullott őszi termések sokaságát nevezzük.__
3. Az örökzöldek sohasem hullatják el leveleiket.__
4. A lombhullató fák ősszel sárgás, barnás színeket mutatnak.__
- 5 Az évelő növények minden része elpusztul, mire beköszönt a tél.__
- 6.Az egynyári növények a következő évben is virítanak.__

II.7. melléklet

Képek a betakarítási munkákhoz. A képkirakó készítésénél vegyük figyelembe az adott gyermekcsoport képességeit, és ez alapján vágjuk fel részekre a képeket!

II.8. melléklet

Párosító 1. Mondatok és képek párosítása

Olvassátok el a mondatkártyákat, és helyezzétek el a megfelelő kép alá!

1 csoport mondatkártyái

1. A szőlőfürtöt levágják a szőlőtőkéről.
2. Megtisztítják a káposztát, a torzsavégeket is levágják.
3. A szántás a földművelés egyik legfontosabb művelete
4. A kukoricaszárról letörik a megérett csövet.

2. csoport mondatkártyái

1. A szedők gyűjtőedényéből a férfiak puttonyába kerül a szőlő.
2. Az előkészített káposztafejeket vékony csíkokra gyalulják.
3. A szántás során megmozgatják a termőföld felszínét, előkészítik a vetésre.
4. A megtelt kosarakat a férfiak a szekérhez cipelik.

3 csoport mondatkártyái

1. Kipréselik a szőlő levét, melyet hordókba raknak.
2. A gyalult káposztát savanyító kőedénybe, hordóba rakják.
3. Rendszerint ősszel kerül rá sor.
4. Hazaszállítják és a csűrbe leöntik a termést.

4. csoport mondatkártyái

1. A szüretet gyakran követi szüreti felvonulás és bál.
2. A káposztát fűszerezik, tapossák, lefedik és lenyomatják
3. Régen a szántás tudományának elsajátítása a felnőtté válást jelezte.
4. A frissen leszedett csövekről este lefejtik a fehér csuhét.

II.9. melléklet

Párosító 2. Népdalok és képek párosítása

Elérhetőségek:

Vaskarika együttes-Szüreti dal <http://www.youtube.com/watch?v=-lPh3gWXjJQ>

Szánt a babám: <http://www.youtube.com/watch?v=kN-WJJJIp4>

3. részmodul mellékletei

III.1. melléklet

Melléklet zenehallgatáshoz elérhetőség : Sás Károly - Hétvári Andrea - Csillaghúr Együttes - Őszi dal

<http://www.youtube.com/watch?v=F3DgCCKnLOo>

2 perc 14 másodperc

III.2. melléklet

Olvassátok el a feladatlap szövegét és válaszoljatok írásban a kérdésekre!

Szeptember 29. Szent Mihály napja

Ez a nap Szent Mihály arkangyal ünnepe.

A hagyomány szerint Mihály a túlvilágra költöző lelkek kísérője, ő ítéli meg az emberek cselekedeteit az Utolsó Ítéletkor. Ez a nap volt az ún. kislefarsang időszakának kezdőnapja, azaz a lakodalmak ideje, mely egészen Katalin napig tartott (november 25.). Gyakorlatilag az időjárás hidegre, téliesre fordulását hozta Mihály napja. Egy göcseji mondás szerint "Szent Mihály öltöztet, Szent György vetkőztet." Ezután már tilos volt az ágyneműt a szabadban szellőztetni. Úgy tartották ekkor szűnik meg a legelőn a fű növekedése. Az állatok viselkedéséből a téli időjárásra következtettek. Ha a juhok szorosan egymás mellé feküdtek, hosszú kemény télre számítottak. A halászó vidékeken úgy tartották a halak ekkor a víz mélyére (az iszapba) húzódnak.

A népi rigmusok meteorológiai előrejelzéseket is kapcsoltak e naphoz: „Szent Mihálykor keleti szél, igen komoly telet ígér”, míg ha fecskék nem költöztek el eddig a napig, akkor enyhe időnk lesz karácsonyig.

A gazdasági év szempontjából jelentős nap, eddig legeltették a réten a Szent Györgykor kihajtott marhákat. A juhászok is ekkor kapták meg a bérüket, és általánosan ez a nap volt a szegődtetés napja, azaz a cselédek ekkor költöztek új gazdához.

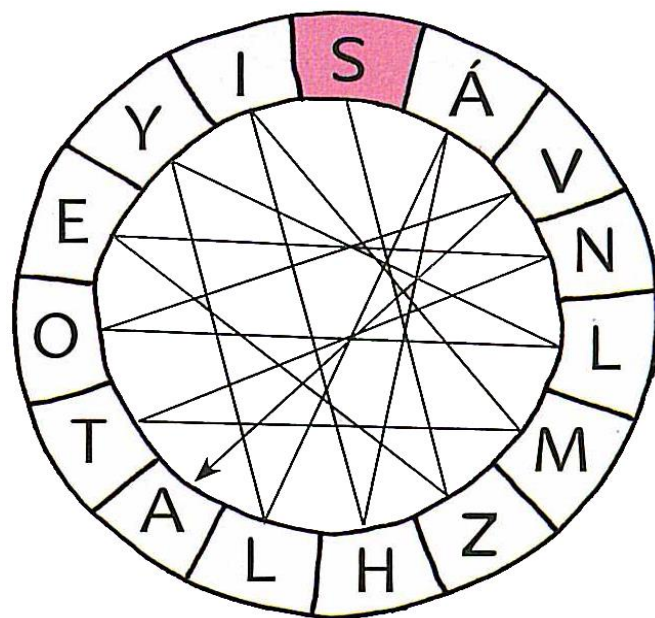
Kérdések:

1. Mikor tartjuk szent Mihály arkangyal ünnepét? _____
2. Mettől meddig volt a kislefarsang ideje? _____
3. Milyen változást hozott az időjárásban Mihály napja? _____

4. Mire következtek ezen a napon az állatok viselkedéséből? _____

5. Mit jelent az a kifejezés, hogy ez volt a szegődtetés napja? _____

III.3. melléklet betűrejtvény

Hogy nevezik a halottszállító saroglyát?

Olvasd össze a betűket a megjelölt mezőkből kiindulva!

Megfejtés: _____

III.4. melléklet

Október 4. Assisi Szent Ferenc napja

Olvassátok el az Assisi Szent Ferencről szóló írást, majd döntsétek el, hogy melyik állítás igaz, és melyik hamis! Amennyiben az állítás igaz, írjatok az állítás mögötti vonalra i betűt, amennyiben hamis, h betűt!

Sokfelé szüretkezdő nap volt, máshol pedig ezt a hetet tartották a legalkalmasabbnak a vetésre. Ilyenkor a kanászostorral durrogtattak a közeli hegyen, a gonosz szellemek elűzésére.

A szüret a parasztgazdaságban nagyon fontos esemény volt. Általában a falubéli gazdák segítettek egymás szőlőjében a szüretelésnél, illetve bér munkásokat is alkalmaztak. A házigazda a szüretelőket megvendégelte, annak befejeztével pedig szüreti bálokat is tartottak. Szokásban voltak bizonyos szüreti multságok is, természetesen a munkák utolsó napján az ún. végzések. Ilyen tréfás szokás volt az uraság megkötözése, szüreti koszorú készítése (mint aratáskor az aratókoszorú), a gazda köszöntése tréfás versekkel, a legjobb szedők megajándékozása. A szüreti felvonulásokon gyakori az ún. baksus figura (Bacchus görög boristen nevéből), egy hordón ülő bábu, kezében poharat, lopótököt tartva.)

1. Sokfelé az aratás kezdetét jelentette ez a nap.__
2. Ezt a hetet tartották a legalkalmasabbnak a vetésre.__
3. Kanászostor durrogtatással űzték el a gonosz szellemeket.__
4. Mindenki egyedül szüretelt.__
5. A szüret végén szüreti bálokat is tartottak.__

III.5. melléklet

A hat baksus közül az egyik „kilóg a sorból”. Melyik? Jelöld X jellel!

III.6. melléklet

Olvassátok el Szent Márton történetét! Húzzátok alá azt a mondatot, amely Márton jószívúságáról szól!

A november 11-i Márton nap zárja le a népszokás szerint az éves gazdasági munkákat, kezdetét veszi a természet téli pihenő időszaka, e napon kóstolták meg az újbort és vágta le először tömött libákat. Napjainkban ebből leginkább a Márton-napi liba fogyasztása maradt fent. A Márton nap a 40 napos karácsonyi böjtöt megelőző utolsó nap, amikor a jóízű és gazdag falatozás, vigasság megengedett, ráadásul ilyenkor fizették ki az éves bérleteket, járandóságokat, gyakran természetben, például liba formájában.

A naphoz azonban Szent Márton legendája is kötődik.

A legenda szerint a 4. században Szombathely környékén született és a római császár katonájaként szolgáló Márton egy különösen hideg téli estén Franciaországban lovagolva megosztotta meleg köpenyét egy nélkülöző koldussal. Aznap éjszaka álmában megjelent Jézus a koldus alakjában. Innentől kezdve nem a hadsereget, hanem Istent szolgálta. Jóságáról még életében legendák keringtek, püspökké is szentelték. A (legelterjedtebb) monda szerint Mártont szerénysége méltatlannak tartotta e címre, ezért elbújt egy libaólban. A libák azonban hangos gágogásukkal elárulták, így megtalálták és Tour püspökévé szentelték.

III.7. melléklet

Színezzétek ki az alábbi képet! Milyen eseményt ábrázol a kép

III.8. melléklet

Olvassátok el, hogy András-naphoz mely hagyományok kötődtek!

András, Jézus tanítványainak egyike volt. A hagyományos falusi gazdálkodás szerint a disznóvágások ideje is ekkor kezdődik. Ekkor a lányok számos házasságjósító praktikát végeztek el

A párna alá tett férfiruha volt a biztosíték, hogy az alvó lány álmában megjelenik a jövődőbeli vőlegény képe. Ha a disznóólat a lányok megrugdalták ezen a napon, a disznó rőffenéseinek a száma megadta azon évek számát, amíg még pártában maradnak. A közös jóslások közül említésre méltó az ólomöntés, ahol az öntvény formájából az eljövendő férj foglalkozására következtettek. Elterjedt jóslási forma volt a gombócfőzés.

A gombócokba egy-egy férfi- vagy lánynevet helyeztek papírra írva, majd a forró vízbe tették. Amelyik gombóc legelőször bukkant a felszínre, gyorsan kihalászták, és elolvasták a benne szereplő nevet. Úgy tartották, hogy így fogják hívni a kérdező jövődöbelijét

Az András körüli napokra esik advent első vasárnapja, a karácsonyi négyhetes előkészület kezdőnapja. Ilyenkor tilos volt a zajos mulatság, a tánc, a lakodalom.

Mit jósolnak gombócfőzéssel?

4. részmodul mellékletei

IV.1. melléklet

Halász Judit Mákosrétes című lemezéről az Október című dal

(<http://www.hungarotonmusic.com/pop/makosretes-p3427.html>)

IV.2. melléklet

Kukoricacsuhé bemutatása

A kukorica: A kukorica (latin neve: *Zea mais*, tájnevei: málé, törökbúza, tengeri stb.) feltehetően Mexikóból származó kultúrnövény, amely Európában a török elnyomás idejében terjedt el. Erre utalhat a törökbúza elnevezés. Termését emberi táplálkozásra is használják, azonban elsősorban állati takarmányozásra szolgál.

Régen kézzel szedték az érett csöveket. Hazavitték, és otthon fosztották. A csuhélevelek közül kiválogatták a szép fehér és puha darabokat, félretették azokat. Téli estéken széket, kosarat fontak belőle. A gyerekek pedig játékot készítettek maguknak. Ma már igen nehéz szép csuhélevélhez jutni. Egyre kevesebben takarítják be kézzel a termést, és a bő szemtermést ígérő hibrid fajtáknak nincs igazán szép csuhéja. Legalkalmasabb a lófogú kukorica lenne. Ennek levele hosszú, megfelelően puha, selymes és szép fehér.

Csuhé levél szedése: Szeptember végétől november elejéig gyűjthetjük, amikor törik a kukoricát. Legjobb mindjárt a törés napján, és lehetőleg száraz, napos időben szedni.

Csuhé levél tárolása: Teljesen száraz állapotban zsákokban elrakhatjuk több évig is. Ha nedves, először szárítsuk meg, mert penészes lesz!

Csuhé levél előkészítése: Akár fonni akarjuk a csuhét, akár figurákat akarunk készíteni, mindig válogassuk ki a legszebb csuhéleveleket! Nedvesítsük meg! Soha ne áztassuk, csak egy pillanatra mártsuk be langyos vízbe, majd itassuk le a felesleges vízcseppeket, és takarjuk be egy ruhával! Így nem szárad meg gyorsan, minden újabb vizezéssel ugyanis veszít szépségéből. Lehetőleg annyit nedvesítsünk meg előre amit fel is használunk rövid időn belül! A sodráshoz csíkokra kell tépkedni a leveleket. A csíkok szélessége attól függ, hogy milyen vastag sodratot akarunk készíteni, a sodrat vastagsága pedig az elkészítendő tárgy nagyságától függ. (Kisebb doboz vagy kosár vékonyabb, nagyobb kosár vagy pl. egy szék befonása vastagabb sodrattal készül.) A csíkok felső végét hegyesre kell vágni, hogy könnyebben össze lehessen sodorni. A csíkok előkészítését kétféleképpen lehet elvégezni: A száraz csuhélevelet tépkedjük fel előre a megfelelő mennyiségben és méretben, és mindig csak annyit vizezzünk be, amit éppen felhasználunk! Vagy a vizes csuhélevelet tépkedjük folyamatosan akkor, amikor készítjük a sodrást.

Csuhéból készült termékek:

MELLÉKLETEK

(pl. felhasznált szakirodalom, feladatlapok jegyzéke)

- <http://www.youtube.com/watch?v=F3DgCCKnLOo>
- <http://www.csuhe.hu>
- <http://www.operencia.com/gyermekoldalak/magyar-zene/evszakok-honapok-napok/1787-mentovics-eva-tamas-eva-jatektara-szi-falevel>
- Vaskarika együttes-Szüreti dal <http://www.youtube.com/watch?v=-lPh3gWXjJQ>
- Szánt a babám <http://www.youtube.com/watch?v=kN-WJJJIp4>
- Tátrai Zsuzsanna – Karácsony Molnár Erika (1997): Jeles napok, ünnepi szokások. Planétás
- Kreisz Mária: Találós kérdések könyve
- Boros – Karácsony – Tátrai (2004): A magyar népi kultúra. Képzőművészeti Kiadó, Bp., ISBN: 9633369657
- Bp., ISBN 963-9014-05-2
- Dömötör Tekla: Magyar népszokások 3. jav. kiadás.
- Bp., Corvina Kiadó, 1983. ISBN 963-13-1596-7
- Dr.Spencer Kagan - Kooperatív tanulás
- tt-Hon rejtvényfüzetek – Néprajz (Dinasztia kiadó, DI-454505)
- [http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/muveszetek/muveszettortenet/neprajz-unnepek-es-nepszokasok/unnepek-jeles-napok-es-nepszokasok-2/szent-marton-napja-\(november\)](http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/muveszetek/muveszettortenet/neprajz-unnepek-es-nepszokasok/unnepek-jeles-napok-es-nepszokasok-2/szent-marton-napja-(november))